

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI i KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI i KONSUMENTÓW
W KATOWICACH

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a
Tel./Fax (0-32) 256-46-96, Tel./Fax (0-32) 255-26-47, Tel./Fax (0-32) 255-44-04
E-mail: katowice@uokik.gov.pl

Katowice, dn.19.12.2003r.

RKT-61-s-107/03/SB

DECYZJA RKT- Nr 64/2003

I Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko ING Bank Śląski S.A. ul. Sokolska 34, 40-086 Katowice

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, działanie polegające na zawieraniu przez ING Bank Śląski S.A. umów z konsumentami:

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.), w oparciu o wzorce umowne dołączone do pisma z dnia 12.05.2003r. znak 200/583/03, które zostały zredagowane w sposób naruszający ustawę z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), w następującym zakresie:

A. Stwierdzono naruszenie art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim, w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o pozostałych kosztach, do których zapłaty zobowiązany jest konsument w związku z zawartą umową,

B. Stwierdzono naruszenie art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o uprawnieniu i skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta,

C. Stwierdzono naruszenie art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim, w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o terminie, sposobie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez konsumenta, o którym mowa w art. 11,

D. Stwierdzono naruszenie art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o kredycie konsumenckim, który stanowi, iż jeżeli kredyt konsumencki przeznaczony jest na nabycie określonej rzeczy lub usługi, umowa o kredyt konsumencki, niezależnie od danych określonych w art. 4, powinna zawierać cenę nabycia rzeczy lub usługi, jeżeli zapłata nastąpiła za gotówkę, oraz cenę nabycia przy wykorzystaniu kredytu,

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.),

po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko ING Bank Śląski S.A. ul. Sokolska 34, 40-086 Katowice

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, stosowanie przez ING Bank Śląski S.A., w ogólnych warunkach udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Banku Śląskim S.A. będących integralną częścią zawieranych umów:

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.), dołączonych do pisma z dnia 12.05.2003r. znak 200/583/03 postanowienia wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, o następującej treści:

pkt 29., „Wszelkie spory mogące wyniknąć pomiędzy stronami z postanowień umowy o kredyt rozstrzygać będzie sąd właściwy rzeczowo dla jednostki organizacyjnej Banku zawierającej umowę o kredyt”

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

III Na podstawie art. 23c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się ING Bank Śląski S.A. ul. Sokolska 34, 40-086 Katowice, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, polegające na umieszczeniu w treści umów:

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.), czy też w innych integralnych częściach umowy, informacji, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 8, 10 i 11 oraz w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1081 z późn.zm.). Nakaz usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, dotyczy zarówno w/w umów które nie zostały wykonane w dacie otrzymania decyzji, a także w/w umów zawieranych po dacie otrzymania decyzji.

IV Na podstawie art. 23c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się ING Bank Śląski S.A. ul. Sokolska 34, 40-086 Katowice, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt II sentencji niniejszej decyzji, polegające na zaniechaniu stosowania niedozwolonego postanowienia umownego o którym mowa w pkt 29 ogólnych

warunków udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Banku Śląskim S.A., poprzez zaprzestanie wykorzystywania w umowach:

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),
 - o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),
- czy też w innych integralnych częściach umowy, zawartych, a niewykonanych w dacie otrzymania decyzji, a także w nowych umowach zawieranych po tej dacie, treści przedmiotowego postanowienia.

V Na podstawie art. 100e ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
mając na uwadze ważny interes konsumentów nadaje się decyzji w zakresie punktów I, II, III i IV **rygor natychmiastowej wykonalności.**

VI Na podstawie art. 28 ust. 6 oraz art. 23d w związku z art. 23a ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
stwierdza się, że nie narusza zbiorowych interesów konsumentów praktyka polegająca na zawieraniu przez ING Bank Śląski S.A. umów z konsumentami:

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.), w oparciu o wzorce umowne dołączone do pisma z dnia 12.05.2003r. znak 200/583/03, które zostały zredagowane w sposób nie naruszający ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), w następującym zakresie:

A. obowiązku informowania o sposobie zabezpieczenia, jeżeli umowa je przewiduje, oraz o opłatach należnych kredytodawcy z tego tytułu, o czym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim,

B. zawarcia warunków, od których spełnienia uzależnione jest przejście własności rzeczy sprzedanej na konsumenta, jeżeli umowa sprzedaży została zawarta z zastrzeżeniem własności, o czym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o kredycie konsumenckim.

VII Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
postanawia się zobowiązać ING Bank Śląski S.A. ul. Sokolska 34, 40-086 Katowice, do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 35 zł (słownie złotych: trzydzieści pięć).

Uzasadnienie

W dniu 05.04.2003r. w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym), z urzędu wszczęte zostało postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy ING Bank Śląski S.A., ul. Sokolska 34, w Katowicach (zwany dalej ING Bank Śląski S.A.) zawierając umowy z konsumentami przestrzega wymogi określone przez ustawę z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.) – zwana dalej ustawą o kredycie konsumenckim. Celem postępowania było wstępne ustalenie, czy w opisanej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów ustawy uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Ponieważ analiza dokumentów i informacji zebranych w toku tego postępowania wyjaśniającego (Karty nr 33-59) dała podstawę do przyjęcia, iż w opisanej sprawie mogło nastąpić naruszenie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804) - zwanej dalej ustawą antymonopolową, w dniu 10.09.2003r. wszczęto z urzędu postępowanie w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w związku z podejrzeniem podejmowania przez ING Bank Śląski S.A. bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Zakwestionowane działania przedsiębiorcy polegało na sporządzenia umów:

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),
- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.), oraz ogólnych warunków udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Banku Śląskim S.A. będących integralną częścią w/w umów, w sposób, który mógł naruszać:

I art. 23a ust. 1 ustawy antymonopolowej, poprzez bezprawne działanie polegające na naruszeniu ustawy o kredycie konsumenckim, w następującym zakresie:

1. naruszenia art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim, w zakresie obowiązku informowania o sposobie zabezpieczenia, jeżeli umowa je przewiduje, oraz o opłatach należnych kredytodawcy z tego tytułu,
2. naruszenia art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim, w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o pozostałych kosztach, do których zapłaty zobowiązany jest konsument w związku z zawartą umową,
3. naruszenia art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o uprawnieniu i skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta,
4. naruszenia art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim, w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o terminie, sposobie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez konsumenta, o którym mowa w art. 11,
5. naruszenia art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o kredycie konsumenckim, który stanowi, iż jeżeli kredyt konsumencki przeznaczony jest na nabycie określonej rzeczy lub usługi, umowa o kredyt konsumencki, niezależnie od danych określonych w art. 4, powinna zawierać cenę nabycia rzeczy lub usługi, jeżeli zapłata nastąpiła za gotówkę, oraz cenę nabycia przy wykorzystaniu kredytu,
6. naruszenia art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o kredycie konsumenckim, który stanowi, iż jeżeli kredyt konsumencki przeznaczony jest na nabycie określonej rzeczy lub usługi, umowa o kredyt konsumencki, niezależnie od danych określonych w art. 4, powinna zawierać warunki, od których spełnienia uzależnione jest przejście własności rzeczy sprzedanej na konsumenta, jeżeli umowa sprzedaży została zawarta z zastrzeżeniem własności.

II art. 23a) ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej poprzez wykorzystywanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego.

W odpowiedzi na zarzuty przedstawione w postanowieniu nr 1 o wszczęciu postępowania ING Bank Śląski S.A. w piśmie z dnia 16 września 2003r. (Karty nr 38-40) wyjaśnił co następuje.

pkt 1 Ogólne warunki udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Banku Śląskim S.A. w pkt 2 wymieniają stosowane przez bank formy zabezpieczenia spłaty kredytów na zakup pojazdów (zastaw rejestrowy, przewłaszczenie, cesja na Bank praw z umowy ubezpieczenia komunikacyjnego AC, weksel własny in blanco, poręczenie według prawa wekslowego, depozyt karty pojazdu). Żadna z ww. form zabezpieczeń nie wymaga uiszczenia opłaty na rzecz kredytodawcy (Banku), stąd przedmiotowe umowy w pkt 8 nie przewidują możliwości umieszczenia opłat z tego tytułu (w przypadku płatnych form zabezpieczenia, np. zastawu rejestrowego czy weksla in blanco/poręczenia wekslowego opłaty są wnoszone odpowiednio na rzecz właściwego Sądu Rejestrowego lub Skarbu Państwa). Postanowienie pkt 1 ppkt C umowy, dotyczy kredytowania składki tzw. rozszerzonej gwarancji technicznej, która jest oferowana klientom przez niektórych dealerów samochodowych w formie polisy ubezpieczeniowej (produkt ten funkcjonuje pod różnymi nazwami stąd wykropkowane pole na wpisanie nazwy produktu). Ww. polisa nie stanowi jednakże zabezpieczenia spłaty kredytu i jej nabycie przez klienta jest całkowicie dobrowolne, a Bank wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów oferuje możliwość skredytowania kosztów nabycia gwarancji ponoszonych przez klienta.

pkt 2 Wzór Informacji o kredycie konsumenckim stanowiący integralną część umowy o kredyt na zakup pojazdu, który został przekazany wraz z pismem znak 200/583/03 z 12.05.2003, jest formularzem standardowym mającym zastosowanie dla większej liczby produktów kredytowych (m.in. pożyczek pieniężnych, kredytów remontowych), stąd niektóre zawarte w nim pozycje mają charakter ogólny. Pozycja „inne koszty ponoszone przy zawarciu umowy” w pkt 5 ww. Informacji nie dotyczy kredytu na zakup pojazdu i w przypadku tego kredytu przyjmuje zawsze wartość zerową, natomiast w pozycji „koszt zabezpieczenia” dla kredytu na zakup pojazdu wpisany jest, w zależności od rodzaju zabezpieczenia: koszt ustanowienia / wykreślenia zastawu rejestrowego (wartość określona przez zewnętrzne przepisy prawne stąd kwota ta jest taka sama w przypadku wszystkich banków), koszt polisy ubezpieczenia Auto Casco w pierwszym roku kredytowania (kwota podana przez kredytobiorcę, który dokonuje wyboru towarzystwa ubezpieczeniowego, z którego oferty skorzysta), opłata skarbową od weksla in blanco (wartość określona przez zewnętrzne przepisy prawne stąd kwota ta jest taka sama w przypadku wszystkich banków).

Niezależnie od wyjaśnień ING Bank Śląski S.A. zadeklarował stopniowe wdrażanie odrębnych wzorów Informacji o kredycie konsumenckim dostosowanych do specyfiki poszczególnych produktów (od 1 września br. wprowadzona została odrębna Informacja dla kredytu remontowego, zmiany w pozostałych produktach zostaną wdrożone z dniem 28 września br. wraz z nowymi wzorami umów o kredyt uwzględniającymi zapisy znowelizowanej ustawy o kredycie konsumenckim).

pkt 3 W opinii ING Banku Śląskiego S.A. uprawnienia kredytobiorcy dotyczące przedterminowej spłaty kredytu są uregulowane w Ogólnych warunkach udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Bank Śląskim pełniących funkcję regulaminu. (Zgodnie z wyjaśnieniami kredytobiorca otrzymuje ww. Ogólne warunki przed zawarciem umowy o kredyt i każdorazowo otrzymuje informację o zmianach w ich treści). Pkt 13 ww. Ogólnych warunków stanowi, że Kredytobiorca ma prawo do przedterminowej spłaty całości kredytu lub jego części, natomiast pkt 14 i 15 informują kredytobiorcę o sposobie jej dokonania, przy czym Bank nie zastrzega „z jakim wyprzedzeniem” powinien zostać poinformowany przez kredytobiorcę o zamiarze dokonania

spląty. W przypadku, gdy kredytobiorca nie posiada rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w banku wystarczy, że powiadomi bank pisemnie o przeznaczeniu wpłacanych przez niego środków na spłatę części lub całości kredytu w tytule bankowego dokumentu wpłaty lub polecenia przelewu. W przypadku, gdy kredytobiorca zlecił bankowi pobieranie rat kredytu z jego rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w banku, powinien on skontaktować się z Bankiem, ponieważ termin i tryb dokonania spłaty jest z nim ustalany indywidualnie. Równocześnie informuje, że nowe wzory umów o kredyt uwzględniające zapisy znowelizowanej ustawy o kredycie konsumencki, które weszły w życie 28 września br. zawierają zastrzeżenie obowiązku poinformowania Banku przez kredytobiorcę o zamiarze wcześniejszej spłaty kredytu najpóźniej w terminie 3 dni przed jej dokonaniem.

Odnosnie sposobu rozliczenia z kredytobiorcą spłaconego przedterminowo kredytu, zastosowanie ma postanowienie pkt 5 Ogólnych warunków udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Banku Śląskim, który stanowi, że Bank nalicza odsetki za każdy dzień od wykorzystanej kwoty kredytu, co oznacza, że Bank zaprzestaje naliczania odsetek w momencie spłaty całości kredytu. Jeżeli chodzi o pobierana przez Bank prowizje to jest ona opłatą za udzielenie kredytu i nie podlega zwrotowi w przypadku przedterminowej spłaty kredytu.

Niezależnie od powyższych wyjaśnień dotyczących funkcjonowania wzorów umów i Ogólnych warunków, poinformowano, iż aby zapobiec jakimkolwiek nieporozumieniom w zakresie naliczania odsetek do nowych wzorów umownych, które zostaną wprowadzone z dniem 28 września br., Bank wprowadzi sformułowania zawarte w art. 8 ust. 2 o kredycie konsumenckim.

pkt 4 Z deklaracji Banku Śląskiego wynika, iż zostaną wprowadzone nowe wzorce od 28.09.2003r., które uzupełnione zostaną o treść art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim dotyczący konsekwencji odstąpienia przez konsumenta od umowy nabycia pojazdu.

pkt 5 Bank wyjaśnił, iż w treści przesłanego w załączeniu do pisma z dnia 12.05.2003r. znak 200/583/03 wzorca umownego o kredyt nie wskazał ceny nabycia samochodu w przypadku jego zakupu za gotówkę oraz ceny nabycia przy wykorzystaniu kredytu bankowego, ponieważ powyższa cena jest ustalana przez sprzedawcę pojazdu. Bank, który nie sprzedaje samochodu nie ma wpływu na wysokość ww. ceny. Zawarta umowa o kredyt dotyczy tylko kredytowania zakupu samochodu, a nie samego zakupu samochodu. W ocenie Banku są to dwa odrębne stosunki umowne.

Z punktu widzenia banku, cena zakupu pojazdu za gotówkę oraz przy udziale kredytu bankowego powinna być ustalana przez sprzedawcę pojazdu na tym samym poziomie, jednakże Bank nie ma wpływu na stosowaną przez sprzedawcę politykę rabatów cenowych. Bank przyjmuje cenę zakupu pojazdu wskazaną przez sprzedawcę pojazdu w fakturze zakupu (oraz podaną przez kredytobiorcę we wniosku o kredyt) i ustala jedynie, jaki procent wskazanej przez kredytobiorcę we wniosku ceny pojazdu może być sfinansowany kredytem bankowym. W dokumentacji kredytowej każdego kredytobiorcy znajduje się równocześnie kopia faktury, w której sprzedawca podaje cenę pojazdu oraz część ceny, którą nabywca (konsument) płaci gotówką. Wskazanie ceny zakupu pojazdu za gotówkę oraz przy udziale kredytu bankowego w umowie o kredyt byłoby uzasadnione w sytuacji, gdyby to bank był zarówno przedsiębiorcą dokonującym sprzedaży rzeczy, jak również udzielającym kredytu bankowego. W sytuacji, gdy Bank udziela kredytu na zakup rzeczy oferowanej przez innego przedsiębiorcę, cena tej rzeczy jest przedmiotem umowy sprzedaży zawieranej pomiędzy sprzedawcą i nabywcą, a Bank przyjmuje jej zapisy jedynie do wiadomości i na jej podstawie ustala kwotę kredytu określoną w umowie o kredyt.

Równocześnie Bank Śląski poinformował, że z dniem 1 września br. wzory umów o kredyt na zakup pojazdu zostały uzupełnione o informację dotyczącą ceny zakupu pojazdu podanej przez kredytobiorcę we wniosku o kredyt oraz wysokości wpłaty własnej dokonywanej przez klienta u sprzedawcy pojazdu.

pkt 6 Bank Śląski poinformował, iż umowa sprzedaży pojazdów, w oparciu o którą Bank udziela kredytu na zakup pojazdu nie zawiera zastrzeżenia własności, stąd umowa o kredyt na zakup pojazdu nie zawiera warunków, od których spełnienia uzależnione jest przejście własności rzeczy sprzedanej na konsumenta. Ze względu na fakt, iż jednym z zabezpieczeń spłaty kredytu na zakup pojazdu stosowanym przez Bank jest przewłaszczenie na Bank pojazdu, którego właścicielem jest kredytobiorca (na podstawie umowy sprzedaży zawartej przez niego ze sprzedawcą pojazdów), Bank zawiera z kredytobiorcą odrębną umowę (umowa przeniesienia własności rzeczy ruchomej na zabezpieczenie z zastrzeżeniem warunku), określającą prawa i obowiązki stron związane z funkcjonowaniem tego zabezpieczenia. Ww. umowa zawiera również zapis, że jest ona zawarta z zastrzeżeniem warunku, że jeżeli kredytobiorca spłaci kredyt wraz w terminach określonych w umowie, przeniesienie własności traci moc i kredytobiorca staje się ponownie właścicielem pojazdu.

W sprawie zarzutu postawionego w pkt II zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów ING Bank Śląski S.A. zapewnił, iż nowe wzory „Ogólnych warunków udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Banku Śląskim S.A.”, które zostaną wprowadzone 28 września br. nie zawierają już postanowienia punktu 29.

Organ Antymonopolowy zważył co następuje.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 23 a ust. 2 stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. Brak cech bezprawności winien, w myśl art. 6 KC, wykazać przedsiębiorca /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejki, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Pierwszą zarzucaną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jest zawieranie sprzecznych z ustawą o kredycie konsumenckim umów

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.), w oparciu o wzorce umowne dołączone do pisma z dnia 12.05.2003r. znak 200/583/03 (Karty nr 16, 17, 18, 19 oraz 21, 24). Ustawa o kredycie konsumenckim reguluje zasady i tryb zawierania umów o kredyt konsumencki, zasady ochrony konsumenta, który zawarł umowę o kredyt konsumencki, oraz obowiązki kredytodawcy lub podmiotu pośredniczącego w zawarciu umowy kredytowej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę, na mocy której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności, zwany dalej „kredytodawcą”, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Ustawa określa wymagania, jakim muszą odpowiadać umowy o kredyt konsumencki, a także określa warunki wykonania tejże umowy. Ustawa reguluje również informacje, jakie muszą zawierać ogłoszenia oraz reklamy dotyczące kredytu konsumenckiego.

pkt I A Umowa powinna zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim zawierać informacje o pozostałych kosztach, do których zapłaty zobowiązany jest konsument w związku z zawartą umową. Przedmiotowy zapis ma za zadanie zapewnić konsumentom dostarczenie informacji o kosztach, jakie będzie musiał uiścić nie na rzecz Banku, lecz w związku z zaciągniętym kredytem również na rzecz osób trzecich. Zgodnie z tą regulacją, Konsument ma prawo do otrzymania jasnej szczegółowej informacji o typach, nazwach i wysokości kosztów, jakie będzie musiał ponieść na rzecz innych osób niż bank w związku z zaciągniętym kredytem. Ustawa o kredycie konsumenckim w art. 4 ust. 3 przewiduje możliwość podania szacunkowej wysokości kosztów, do których zobowiązany będzie konsument, jeżeli nie jest możliwe określenie ich konkretnie. Jednak w takiej sytuacji konieczne jest podanie okoliczności, od których zależy ich wysokość i obowiązek zapłaty przez konsumenta. Zamieszczona w pkt 5 Informacji o kredycie konsumenckim wartość pod pozycją „inne koszty ponoszone przy zawarciu umowy”, nie spełnia wymogu art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim. Informacja ta podaje tylko wartość bliżej nieokreślonych kosztów. Konsument nie otrzymuje informacji, czy jest to faktyczna wartość innych kosztów, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy, czy też jest to tylko wartość szacunkowa. Tak więc brak jest informacji o elementach z których powstała ta wielkość, a więc od których jest ona uzależniona.

Zgodnie z art. 4 ust. 3 tejże ustawy, jeżeli nie jest możliwe podanie kosztów, do których poniesienia zobowiązany jest konsument, należy określić ich szacunkową wysokość oraz okoliczności, od których zależy ich ostateczna wysokość i obowiązek zapłaty przez konsumenta. Zapis art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim nakłada na przedsiębiorcę obowiązek podania w treści umowy z nazwy innych kosztów nie uiszczanych na rzecz Banku. Podanie nazw tych kosztów, pozwoli dopiero konsumentowi podjąć decyzję opartą na wiedzy o ich źródłach. Tak szczegółowe określenie elementów, które składają się na faktyczny całkowity koszt kredytu ma za zadanie pozwolić konsumentowi ocenienie źródeł kosztów, a więc pozwolić na porównanie ofert przedsiębiorców. Dlatego też, należało stwierdzić iż informacje podawane konsumentów w związku z wykonaniem obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim są niewystarczające.

pkt I B Art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim nakłada na bank obowiązek podania w umowie o kredyt konsumencki informacji o uprawnieniu i skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta. Pkt 13 OWU informuje o upoważnieniu do przedterminowej spłaty całości kredytu lub jego części. Jednakże umowa, a także inne dokumenty będące integralnymi elementami umowy nie podają skutków skorzystania z tego prawa zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim. Zgodnie z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim, konsument jest uprawniony do spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie. Termin dokonania spłaty powinien odpowiadać terminom wnoszenia rat określonym w umowie. Jeżeli konsument spłaca kredyt przed terminem wówczas w przypadku: kredytu oprocentowanego – nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu, a w przypadku kredytu nieoprocentowanego – konsument ma prawo

do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu. Nowelizacja ustawy o kredycie konsumenckim obowiązująca od dnia 28.09.2003r. wprowadziła zmianę w zakresie treści art. 8 ust. 3 dotyczącą uprawnień banku do naliczania prowizji za wcześniejszą spłatę kredytu konsumenckiego. Obecnie zgodnie z ustawą za wcześniejszą spłatę kredytu kredytodawca nie może zastrzec prowizji. Analizowane umowy są umowami o kredyt oprocentowany, tak więc naliczane są miesięcznie odsetki. Zgodnie z art. 8 ust. 2 pkt 1 w takiej sytuacji, gdy konsument spłaca kredyt przed terminem nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu.

Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, umowa powinna zawierać informację nie tylko o uprawnieniu do przedterminowej spłaty kredytu, ale również o powstałych z tego tytułu skutkach, które mają wymierną wielkość i przekładają się na wartość wzajemnych zobowiązań. Można do nich zaliczyć zwolnienie z konieczności zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu w przypadku kredytu oprocentowanego, a w sytuacji kredytu nieoprocentowanego – o zmniejszenie zapłaconych prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu. Przywileje te są finansowymi skutkami dla stron umowy o kredyt. Dla konsumenta są to skutki korzystne, a dla Banku skutki niekorzystne, gdyż powodują zmniejszenie dochodu z tytułu udzielonego kredytu. Pomimo faktu, iż zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim, Bank ma prawo rozliczyć w terminie 14 dni od dnia dokonania spłaty przed terminem kredytu, tak więc wszelkie nieuzasadnione nadwyżki wpłacone przez konsumenta na rzecz Banku muszą zostać zwrócone, to jednak podanie informacji w umowie o skutkach, jakie powstaną z tytułu wcześniejszej spłaty kredytu jest konieczne. Posiadanie pełnej informacji o korzyściach wynikających z przedterminowej spłaty kredytu pozwoli konsumentom na podjęcie właściwej decyzji. Konsument otrzymując informację o skutkach wcześniejszej spłaty kredytu, może zupełnie w inny sposób wykonywać umowę kredytu, niż w sytuacji nie posiadania takiej wiedzy.

W przedmiotowej sprawie oceniając, czy brak informacji o skutkach wcześniejszej spłaty kredytu jest naruszeniem ustawy o kredycie konsumenckim istotne jest, iż OWU oraz „informacja o kredycie konsumenckim” podaje tylko informacje o obowiązkach finansowych jakie zostaną nałożone na Konsumenta, a nie podaje informacji o korzyściach związanych z wcześniejszą spłatą kredytu. Pkt 5 Informacji o kredycie konsumenckim podaje jakie koszty poniesie konsument z tytułu realizacji umowy. Podane są całkowite koszty prowizji, odsetek. Konsument otrzymując taką informację może być przekonany, iż, aby móc przed terminem spłacić kredyt będzie musiał uiścić wcześniej całe wartości wynikające z pkt 5 Informacji, co jednak nie jest zgodne z ustawą o kredycie konsumenckim.

Celem umieszczenia informacji o korzyściach jakie wynikają z spłaty przed terminem było, aby konsument, miał świadomość tych praw, bez konieczności, aż bank zwróci mu nadpłacone kwoty pieniężne. Dlatego, też informacje zawarte w umowie, są niewystarczające w myśl art. 2 ust. 2 pkt 10 ustawy.

pkt I C Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim kredytodawca ma obowiązek podania w umowie o kredyt konsumencki informacji o terminie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez konsumenta, o którym mowa w art. 11. Analiza treści dokumentów, wykazała, iż oceniane umowy, zgodnie z pkt 22 ogólnych warunków udzielania i spłaty kredytu, mogą być zawierane przez konsumentów również poza oddziałem Banku. Dlatego, też organ antymonopolowy stoi na stanowisku, iż konsument powinien być informowany o skutkach wykonania prawa do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem Banku. Ogólne warunki udzielania i spłaty kredytu informują o obowiązujących terminach, o sposobie odstąpienia od umowy, poprzez złożenie Bankowi odpowiedniego druku - oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Jednak sposób odstąpienia od umowy, która została zawarta poza lokalem określa art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim. Zgodnie z nim, jeżeli kredyt konsumencki przeznaczony był na nabycie określonej rzeczy lub usługi na podstawie umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość, to odstąpienie przez konsumenta od tej umowy jest skuteczne także wobec umowy o kredyt

konsumencki. W przypadku odstąpienia od umowy, o którym mowa w ust. 1, kredytodawca obowiązany jest zwrócić poniesione przez konsumenta koszty zgodnie z trybem określonym w art. 11 ust. 5. Ponieważ brak jest w umowach informacji o sposobach, a także skutkach odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki przeznaczony na nabycie określonej rzeczy lub usługi na podstawie umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość, o których mowa w art. 12, stwierdza się, iż nie został w przedmiotowym zakresie wykonany przez Bank nakaz określony w art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim.

pkt I D Ustawa o kredycie konsumenckim w art. 5 ust. 1 pkt 2 nakłada na bank obowiązek umieszczenia w umowie o kredyt konsumencki informacji o cenie nabycia rzeczy lub usługi, jeżeli zapłata nastąpiłaby za gotówkę, oraz cenę nabycia przy wykorzystaniu kredytu, jeżeli kredyt konsumencki przeznaczony jest na nabycie określonej rzeczy lub usługi, niezależnie od danych zawartych w art. 4. W zawieranych umowach o kredyt w PLN nr .. na zakup pojazdów zawarta jest informacja o wartości udzielonego kredytu na zakup pojazdu. Określone jest również, jakie ewentualne koszty kredytu będą pokryte z przedmiotowego kredytu.

Dokonując zakupu produktów przy wykorzystaniu środków pochodzących z banku przeznaczonych na sfinansowanie zakupu, Konsument zawiera dwie umowy: zakupu towaru oraz umowę o kredyt na zakup określonego towaru. Z zawarciem i wykonaniem umowy, o kredyt wiąże się konieczność poniesienia różnego rodzaju opłat na rzecz Kredytodawcy. Tak więc dokonując zakupu towaru przy pomocy środków banku, biorąc pod uwagę różnego rodzaju koszty, cena zakupu towaru za gotówkę, jest inna niż cena nabycia towaru przy wykorzystaniu środków pochodzących z Banku. Mogą zaistnieć sytuacje promocji, gdy ceny te nie będą się różnić, np. z uwagi na niepobieranie żadnych opłat z tytułu udzielonego kredytu przez bank. Jednak w sytuacji, gdy Konsument w związku z zawartą umową kredytu jest zobowiązany wnieść opłaty na rzecz Kredytodawcy, czy też innych osób trzecich cena nabycia rzeczy za gotówkę będzie się różnił od ceny nabycia przy wykorzystaniu kredytu. Przez cenę nabycia rozumie się wszystkie wydatki, jakie ponosi konsument związane z zakupem rzeczy, np. wartość uiszczonej gotówki przez konsumenta, wartość zaciągniętego kredytu na poczet zakupu towaru oraz wartość kosztów związanych z zaciągniętym kredytem, jeżeli nie były one pokryte kredytem.

Ponieważ przedmiotowe umowy kredytu na zakup pojazdów są zawierane przy współdziałaniu przedsiębiorstw handlowych na rzecz Banku Śląskiego i są przeznaczane na nabycie określonej rzeczy, tak więc spełniony został warunek art. 5 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim zgodnie, z którym, umowa musi zawierać cenę nabycia rzeczy, jeżeli zapłata nastąpiłaby za gotówkę oraz cenę nabycia przy wykorzystaniu kredytu. Fakt, iż Bank nie sprzedaje przedmiotowej rzeczy nie ma w tym przypadku znaczenia, gdyż celem ustawy o kredycie konsumenckim było ochronienie konsumenta i zabezpieczenie jego prawa do otrzymania informacji, które pozwolą mu na podjęcie decyzji, odnośnie kosztów związanych z zaciągniętym kredytem.

W myśl art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dla stwierdzenia, że przedsiębiorca stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek: działanie przedsiębiorcy musi być bezprawne i zarazem naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Ustawa o kredycie konsumenckim zgodnie z art. 1 reguluje zasady i tryb zawierania umów o kredyt konsumencki, zasady ochrony konsumenta, który zawarł umowę o kredyt konsumencki, oraz obowiązki przedsiębiorcy, który udzielił kredytu konsumenckiego. Zgodnie z art. 17 ustawy o kredycie konsumenckim postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W takich przypadkach stosuje się przepisy ustawy, a więc postanowienia umowy nie mogą być mniej korzystne dla konsumenta, niż zapisy ustawy. Ustawa w art. 4 i 5 szczegółowo określa, iż umowa o kredyt konsumenckim powinna być zawarta na piśmie, chyba że odrębne przepisy przewidują inną szczególną formę, a także wymienia jakie informacje koniecznie przedsiębiorca musi przedstawić konsumentowi, przy

zawarciu umowy. Kredytodawca obowiązany jest niezwłocznie doręczyć konsumentowi umowę. Biorąc pod uwagę powyższe jako minimum obowiązków nałożonych na bank jest przedstawienie Konsumentom informacji, o których mowa w ustawie o kredycie konsumenckim w taki sposób, aby mogli oni w pełni korzystać ze swoich praw, a także wykonywać obowiązki nienarządzając się na kary. Dlatego, brak jasnych pełnych informacji w umowach, a które są wymagane przez ustawę o kredycie konsumenckim, powodują, iż mogą zostać uznane jako sprzeczne z prawem.

Celem ustawy o kredycie konsumenckim, która jest implementacją Dyrektywy Rady 87/102/EEC z dnia 22 grudnia 1986r. w sprawie harmonizacji ustaw i przepisów wykonawczych Państw Członkowskich dotyczących kredytów konsumenckich, jest doprowadzenie do ekwiwalentności pomiędzy wiedzą jaką posiada przedsiębiorca, a wiedzą którą posiada konsument zawierając umowę o kredyt konsumencki. W celu doprowadzenia do takiego wyrównania konsument powinien otrzymać stosowaną informację o warunkach i kosztach kredytu oraz o swoich zobowiązaniach. Ponieważ warunki kredytowe mogą być dla konsumenta niekorzystne, a skuteczniejszą ochronę konsumenta zapewnić może przyjęcie pewnych wymogów, dlatego też tak ważne jest przestrzeganie przez kredytodawcę minimum informacji, które musi zawierać umowa, o których mowa w ustawie o kredycie konsumenckim. Umowa, do której ma zastosowanie ustawa o kredycie konsumenckim powinna dostarczać konsumentowi informacje przynajmniej wymagane przez ustawę. Przedstawienie tylko części uprawnień i obowiązków konsumenta wynikających z ustaw o kredycie konsumenckim, może spowodować, iż konsument będzie myślał, iż te, które są mu podane za pośrednictwem są wszystkimi niezbędnymi mu informacjami wynikającymi z tej ustawy

Zawieranie przez ING Bank Śląski S.A. umów z konsumentami, które nie podają konsumentom wszystkich informacji, o których mowa w ustawie o kredycie konsumenckim, jest niezgodne z nią i należy uznać za bezprawne. Spełniona, więc została pierwsza przesłanka konieczna do uznania zachowania ING Bank Śląski S.A. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Drugą przesłanką, której wykazanie jest niezbędne dla stwierdzenia, iż przedsiębiorca stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów jest ustalenie, iż jego bezprawne działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Ustawa antymonopolowa reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów dotyczy nieokreślonego ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym.

Zdaniem organu antymonopolowego zakwestionowane w przedmiotowej decyzji działanie przedsiębiorcy - polegające na nie podawaniu w zawieranych umowach wszystkich informacji, które zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim powinna zawierać - godzi w interes konsumentów. Poprzez niepodanie w umowie informacji o prawach i obowiązkach stron umowy wynikających z ustawy o kredycie konsumenckim, może doprowadzić do niekorzystania przez konsumenta z jego praw, ale również do niewywiązywania się z obowiązków. Dodatkowo podanie tylko ogólnych informacji o obowiązkach Banku, a także jego prawach może doprowadzić, do nieegzekwowania zachowań, które wymusza ustawa o kredycie konsumenckim na profesjonalistę. W niniejszej sprawie został naruszony interes nieograniczonej liczby konsumentów, którzy zawarli umowy o kredyt na zakup pojazdów zarówno tych, którzy posiadają rachunek oszczędnościowo – rozliczeniowy w tym banku, jak i tych, którzy nie posiadają rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w ING Bank Śląski S.A. Tak więc, brak w umowach wszystkich informacji, o których mowa w ustawie o kredycie konsumenckim, a także podanie części informacji w nieodpowiedni sposób narusza

zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie antymonopolowej, mających na celu ochronę konsumentów.

W przedmiotowej sprawie zaistniały łącznie obie przesłanki konieczne do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów – bezprawne działanie przedsiębiorcy i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Stąd należało orzec jak w punkcie I sentencji decyzji.

Drugą zarzucaną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jest stosowanie postanowienia wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Sąd dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c), spełniają one funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

ING Bank Śląski, co potwierdza umowa zawarta z konsumentem z dnia 02.09.2003r. (Karty nr16-18), do której inkorporowano kwestionowaną klauzulę, stosuje w „Ogólnych warunkach udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Bank Śląski S.A.” postanowienia wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone:

pkt 29, „Wszelkie spory mogące wyniknąć pomiędzy stronami z postanowień umowy o kredyt rozstrzygać będzie sąd właściwy rzeczowo dla jednostki organizacyjnej Banku zawierającej umowę o kredyt”

Pomimo faktu, iż porównywane postanowienia nie brzmią literalnie tak samo, jednak w taki sam sposób określają właściwość sądu, który jest według umowy właściwy do rozstrzygania sporów. Postanowienia: kwestionowane oraz wpisane do rejestru ograniczają możliwość rozstrzygania sporów do sądu właściwego ze względu na siedzibę firmy. Takie narzucenie Sądu, który ma rozstrzygnąć o sporze jest sprzeczne z Kodeksem cywilnym.

Postanowienie wskazane w pkt II zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 31 stycznia 2003r. Sygn. akt XVII Amc 31/02 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony

Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 30 czerwca 2003r.

„Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy podlegają wyłączności sądu powszechnego dla siedziby firmy przyjmującej zamówienie.”

Postanowienie wykorzystywane przez ING Bank Śląski zostało również uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 27 czerwca 2003r. Sygn. akt XVII Amc 50/01 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 14 sierpnia 2003r. w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Międzynarodowej Korporacji Gospodarczej „InCo” Sp. z o.o. z siedzibą w Tychach, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„(...) Sprawy wymagające rozstrzygnięcia sądowego będą prowadzone przed Sądem Rejonowym w Tychach lub przed Sądem Okręgowym w Katowicach.”

Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można przyjąć, iż zacytowane postanowienia w swej treści są tożsame i wyczerpują treść niedozwolonego postanowienia umownego zdefiniowanego w art. 385³ pkt 23 k.c., za które uważa się postanowienie narzucające rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Zapisy te wyłączają rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy według właściwości przemiennej, w świetle art. 33, 34, 35 i 36 k.p.c.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Przedmiotem niniejszego postępowania było dokonanie oceny, czy przedsiębiorca stosuje niedozwolone postanowienia umowne, których wykorzystywanie w obrocie z konsumentami jest zabronione. Przez stosowanie niedozwolonych postanowień umownych rozumieć należy realizowanie zawartej umowy w oparciu o zakazane postanowienia, tak więc realizację umowy w sposób zakazany. Jak wykazano powyżej, przedsiębiorca naruszył prawo poprzez stosowanie zakazanych postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Posługiwanie się postanowieniem, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone jest zakazane z mocy prawa. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można stwierdzić, iż praktyki polegające na narzuceniu Sądu ze względu na jego lokalizację geograficzną, który ma rozstrzygać spory wynikłe z umowy, narusza zbiorowy interes konsumentów.

W świetle powyższego, należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie został naruszony zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie dla zapewnienia ochrony konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt II sentencji.

Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w decyzji, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. Środkiem usunięcia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, należy uznać umieszczenie w umowach o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku

Śląskim S.A.) oraz umowach o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.), czy też w innych integralnych częściach umowy, informacji, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 8, 10 i 11 oraz w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1081 z późn.zm.). Nakaz usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, dotyczy zarówno w/w umów które nie zostały wykonane w dacie otrzymania decyzji, a także w/w umów zawieranych po dacie otrzymania decyzji.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt III sentencji.

Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w decyzji, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. Środkiem usunięcia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt II sentencji niniejszej decyzji, należy uznać zaniechanie stosowania niedozwolonego postanowienia umownego, o którym mowa w pkt 29 ogólnych warunków udzielania i spłaty kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Banku Śląskim S.A. tj.

„Wszelkie spory mogące wyniknąć pomiędzy stronami z postanowień umowy o kredyt rozstrzygać będzie sąd właściwy rzeczowo dla jednostki organizacyjnej Banku zawierającej umowę o kredyt”,

poprzez zaprzestanie wykorzystywania w umowach:

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (spłata rat z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.),

- o kredyt w PLN nr ... na zakup pojazdu (obowiązujących w przypadku kredytobiorców nie posiadających rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego w ING Banku Śląskim S.A.), czy też w innych integralnych częściach umowy, zawartych, a niewykonanych w dacie otrzymania decyzji, a także w nowych umowach zawieranych po tej dacie, treści przedmiotowego postanowienia.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt IV sentencji.

Art. 100e) ustawy antymonopolowej, umożliwia Prezesowi Urzędu nadanie decyzji w całości lub w części rygoru natychmiastowej wykonalności, jeżeli wymaga tego ważny interes konsumentów. W przedmiotowym przypadku ważny interes konsumentów upatruje się w interesie ekonomicznym konsumenta. Umowy, których postanowienia poddano kontroli mają za zadanie uregulować relacje pomiędzy przedsiębiorcą, oraz konsumentem, który zaciąga zobowiązanie finansowe w banku w postaci kredytu na zakup pojazdu. Tak więc, brak informacji, o których mowa w pkt I sentencji może spowodować, iż konsumenci nie będą korzystać z pełni swoich praw, a przez niewywiązywanie się ze swoich zobowiązań będą narażeni na koszty z tytułu odsetek i ponagieł. Również ze względu na zasięg terytorialny jaki obejmują przedmiotowe umowy ING Bank Śląski S.A. zawężenie rozpatrywania sporów wynikających z umowy do sądu właściwego rzeczowo dla jednostki organizacyjnej Banku, naraża Konsumenta na konieczność ponoszenia kosztów związanych z dojazdem do sądu, w sytuacji, gdy lokalizacja jednostki organizacyjnej jest zlokalizowana w znacznej odległości od niego.

Z uwagi na przedmiotowe zagrożenie interesu ekonomicznego konsumentów, nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, jest uzasadnione.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt V sentencji.

W sprawie wymienionych w pkt VI sentencji zapisów ustawy o kredycie konsumenckim, po przeanalizowaniu zgromadzonych informacji organ antymonopolowy uznał za zasadne stwierdzić, iż w oparciu o zgromadzony materiał, iż ING Bank Śląski nie narusza zbiorowych interesów konsumentów.

pkt VI A Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim, umowa powinna zawierać sposób zabezpieczenia, jeżeli umowa je przewiduje, oraz opłaty należne

kredytodawcy z tego tytułu. Jak oceniono zapis art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim ma charakter dyspozytywny „jeżeli umowa przewiduje sposoby zabezpieczenia” informacje o opłatach należne z tego tytułu kredytodawcy muszą być określone w umowie. Jak wynika z analizy pkt 2 ogólnych warunków udzielania i spłaty kredytu na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych w ING Bank Śląskim S.A., przewiduje możliwość ustanowienia formy zabezpieczenia spłaty kredytu. Jednak opłaty z tytułu zaproponowanych sposobów zabezpieczenia są wnoszone na rzecz osób trzecich, a nie na rzecz Kredytodawcy. Tak więc wartość opłat, jakie musi ponieść konsument z tytułu zabezpieczenia na rzecz osób trzecich musi być zamieszczona zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim. Natomiast brak informacji zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim, został uznany za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w pkt I A sentencji.

pkt VI B Ustawa o kredycie konsumenckim w art. 5 ust. 1 pkt 4 nakłada na bank obowiązek podania w umowie o kredyt konsumencki warunków, od których spełnienia uzależnione jest przejście własności rzeczy sprzedanej na konsumenta, jeżeli umowa sprzedaży została zawarta z zastrzeżeniem własności w sytuacji, gdy kredyt konsumencki przeznaczony jest na nabycie określonej rzeczy lub usługi. Analiza dokumentów zgromadzonych w takcie przedmiotowego postępowania, a także wyjaśnień przedstawionych przez ING Bank Śląski S.A. wykazała, iż umowa sprzedaży pojazdów nie zawiera zastrzeżenia własności. Zastrzeżenie własności może być dokonane przez sprzedawcę zgodnie z art. 589 k.c. Przy sprzedaży rzeczy oznaczonych co to tożsamości – jeśli termin zapłaty ceny zostaje uzgodniony na czas późniejszy, może powstać problem zaufania wcześniej świadczącego sprzedawcy do kupującego. W takiej sytuacji strony mogą zamieścić w umowie zastrzeżenie własności sprzedanego przedmiotu na rzecz sprzedawcy, aż do chwili zapłaty ceny. Ponieważ, jak wynika z przedstawionych umów sprzedaży, sprzedawcy nie zastrzegali własności rzeczy ruchomych, nie ma podstaw do zarzucenia Bankowi naruszenia art. 5 ust.1 pkt 4 ustawy o kredycie konsumenckim, tj. braku informacji o warunkach, od których spełnienia uzależnione jest przejście własności rzeczy sprzedanej na konsumenta.

Przewłaszczenie, jako forma prawnego zabezpieczenia spłaty kredytu, o której mowa w pkt 2 Ogólnych warunków udzielania i spłaty kredytów, stosowane jest przez ING Bank Śląski jako zabezpieczenie wierzytelności. Zabezpieczenie takie następuje na podstawie umowy przewłaszczenia, która jest niezależną umową od umowy o kredytu i nie jest uregulowana przepisami kodeksu cywilnego.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Natomiast na podstawie zgromadzonych materiałów nie stwierdzono, ażeby działania ING Bank Śląski w zakresie objętym wszczęciem postępowania naruszały zbiorowe interesy konsumentów, z uwagi na ich sprzeczność z przepisami prawa, tj. z art. 4 ust. 2 pkt 7 oraz art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o kredycie konsumenckim. Ponadto, jak wskazano powyżej ustawa o kredycie konsumenckim ma za zadanie zapewnić ochronę interesów konsumentów, którzy zawarli umowy o kredyt zarówno pod względem otrzymania niezbędnych informacji o przysługujących prawach i obowiązkach jak i podania wszelkich opłat wpływających na cenę zakupu towaru przy pomocy kredytu. Dlatego, też w sytuacji, gdyby konsument musiał ponieść koszty z tytułu zabezpieczenia kredytu na rzecz osób trzecich, czy też z tytułu zastrzeżenia własności rzeczy przez sprzedawcę, informacje takie musiałyby mieć odzwierciedlenie w umowie, z uwagi na art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim

W przedmiotowej sprawie nie zaistniały łącznie obie przesłanki konieczne do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów – bezprawne działanie przedsiębiorcy i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Stąd należało orzec jak w punkcie VI sentencji decyzji.

Na podstawie art. 72 ustawy antymonopolowej, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko ING Bank Śląski S.A. w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania organ antymonopolowy w punkcie I i II decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 35 zł związane z korespondencją pomiędzy organem antymonopolowym a przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć ING Bank Śląski S.A. kosztami postępowania w wysokości 35 zł (słownie złotych: trzydzieści pięć)

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie VII sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Na postanowienie o kosztach zawarte w punkcie VII niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral